

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL
CARRER LLEÓ NÚM. 5 DE BARCELONA
CODI MHCB 038/07**

BARCELONA, BARCELONÈS

Del 27 de Febrer al 2 de Març del 2007

Promotor:
FERRER FIGUERAS LUIS IGNACIO Y CIA, C.B.

Realització:
ARQUEOCIÈNCIA SERVEIS CULTURALS S. L

Direcció:
Karin Harzbecher Spezzia

Manresa, Juny 2007

Fitxa Tècnica

LLOC DE LA INTERVENCIÓ: Barcelona, C/ Lleó núm. 5

REFERÈNCIA MHCB: 038/07

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: Barcelonès

DATES DE LA INTERVENCIÓ: 27-II / 2-III. 2007

COORDENADES UTM: X: 430270 , Y: 4581694, Z: 15,10m

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Seguiment arqueològic d'una intervenció urbanística

PARAULES CLAU: seguiment d'obra, excavació, subsòl, xarxa de canalització, desguàs, Barcelona, Barri del Raval, Districte de Cuitat Vella

DIRECCIÓ: Karin Harzbecher Spezzia

PLANIMETRIA: Mercedes Parada
Karin Harzbecher Spezzia

EXECUCIÓ: ARQUEOCIÈNCIA S.C.S.L.

PROMOTOR: FERRER FIGUERAS LUIS IGNACIO Y CIA, C.B.

I.-INDEX:

I. INDEX.....	3
II. INTRODUCCIÓ.....	4
III. SITUACIÓ.....	4
IV. NOTICIA HISTÒRICA.....	6
V. MOTIUS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ.....	7
VI. METODOLOGIA DE TREBALL.....	7
VII. TREBALLS REALITZATS I RESULTATS.....	8
VIII. CONCLUSIONS	14
IX. BIBLIOGRAFIA.....	15
X. ANNEXOS.....	16
· Annex 1: Llistat d'Unitats Estratigràfiques.....	16
· Annex 2: Planimetria.....	17

II. INTRODUCCIÓ:

Aquesta memòria presenta els resultats de la intervenció arqueològica preventiva realitzada al davant del número 5 del carrer Lleó de Barcelona. Els treballs s'han dut a terme del dia 27 de febrer al 2 de març de 2007. Aquesta intervenció ha consistit en el seguiment, control i documentació de la realització d'una rasa per a la construcció d'un clavegueró, tal i com s'indicava en el projecte d'intervenció arqueològica, redactat pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona (Codi de referència: 038/07).

L'empresa promotora FERRER FIGUERAS LUIS IGNACIO Y CIA, C.B. ha estat l'encarregada de posar-se en contacte amb l'empresa Arqueociència Serveis Culturals, S. L. per tal d'engegar les tasques necessàries de control i excavació arqueològica, sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Karin Harzbecher Spezzia.

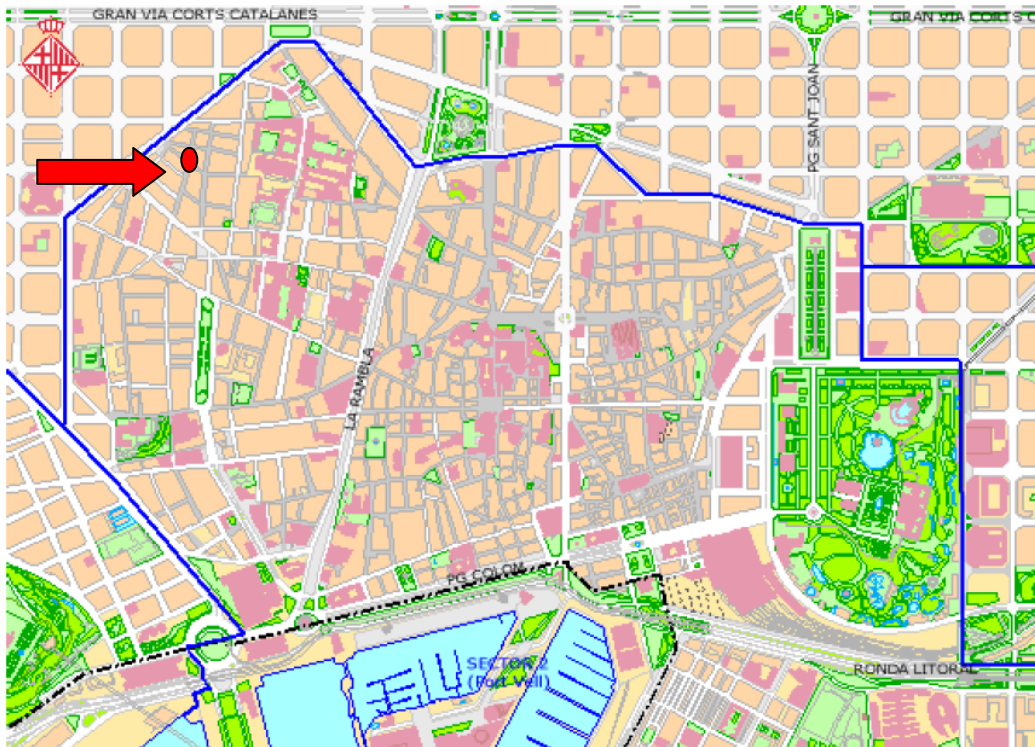
III. SITUACIÓ:

Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 5 km d'amplada. Té com a límits el mar a l'est; la serra de Collserola, integrada dins la Serralada Litoral Catalana, al sud-oest, amb el cim de Sant Pere Màrtir; al nord, amb el Tibidabo, com a cim destacat, i al nord-oest, destaca el Puig del Baró; el delta del riu Llobregat al sud, i el delta del riu Besòs, al nord-est. El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

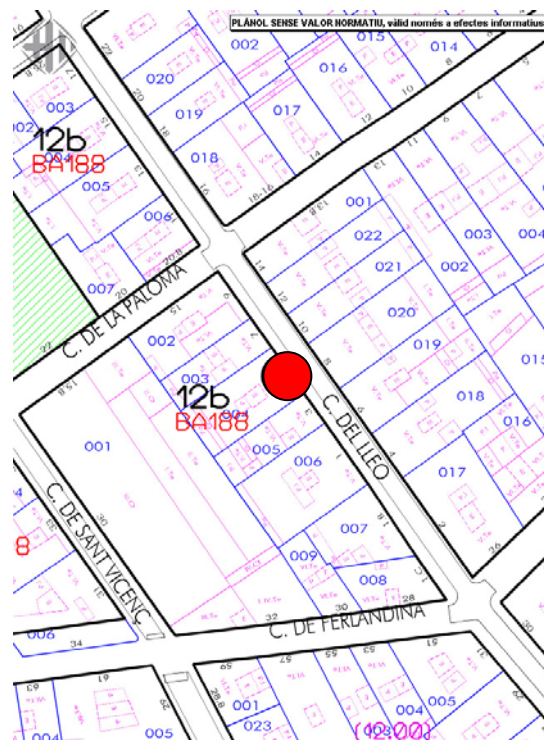
L'espai on s'ha realitzat la intervenció arqueològica es troba situat al barri del Raval, al districte de Ciutat Vella de Barcelona, a la zona coneguda com el Pla de Barcelona. Aquesta unitat morfològica es constitueix geològicament per materials quaternaris i està formada per un replà superior, constituït per un basament d'argiles grogues pliocèniques, amb alguns nivells de sorres i aqüífers. Sobre el sòcol pliocènic se superposen uns dipòsits cíclics formats per argiles roges a la base seguides de llims grocs i una crosta calcària a la part superior, que corresponen a diferents intervals de les oscil·lacions climàtiques del Quaternari.

La zona de la intervenció arqueològica s'inclou geològicament dins de l'anomenat Pla de baix, on hi dominen materials al·luvials més fons, aportats per rieres, torrents i les aigües d'escorrentiu, que baixaven de la serra i també pels corrents marins. Com que històricament la costa anava avançant i la terra guanyà espai al mar, moltes d'aquestes albuferes i estanys anaren desapareixent, fet al qual contribuï d'una manera clara l'acció antròpica.

L'àrea d'aquesta intervenció arqueològica està situada al davant del carrer Lleó número 5, dins del barri del Raval, districte de Ciutat Vella de Barcelona.

Plànol de situació del districte de Cuitat Vella. Foto: www.bcn.cat

Plànol de situació de l'àrea d'intervenció. Foto: www.bcn.cat

IV. NOTÍCIA HISTÒRICA

L' indret concret on s'ha fet aquesta actuació s'inclou en una Zona d'interès Arqueològic i d'alt valor històric, fet que d'acord amb la normativa municipal i general en matèria patrimonial, feia necessària una intervenció arqueològica preventiva.

Segons les fonts escrites i les intervencions arqueològiques realitzades, el barri del Raval és un indret ocupat des d'època prehistòrica fins l'actualitat.

La documentació arqueològica situa la ocupació més antiga de l'actual nucli urbà en el període neolític, en el V i IV mil·lenni a. C., moment en que s'assenten per primera vegada al Pla de Barcelona grups d'agricultors. Exemple d'aquest fet són les troballes fetes pel Servei d'Arqueologia de la Ciutat (SAC) a la zona del Raval, durant la renovació de la caserna de la Guàrdia Civil del carrer Sant Pau núm. 92. En aquesta intervenció es van localitzar possibles estructures d'hàbitat, estructures de combustió, estructures d'emmagatzematge o sitges i una zona de necròpolis, que pertanyien tots els a varis horitzons culturals (neolític i edat del bronze). En una zona també propera, al carrer Riereta núm. 37, (González; 2005) es van localitzar les restes d'un nivell o sòl d'ocupació del III i II mil·lenni a. C., on es van documentar estructures de combustió, estructures relacionades amb la transformació d'aliments i també estructures funeràries, entre altres.

Ja en època romana es té constància de la de la presència de varis jaciments, que havien format part de l'ager immediat de la colònia de Barcino, com és el cas d'alguns traçats de vies d'entrada a la ciutat i diferents assentaments rurals tipus villae. (Granados, Puig i Farré; 1993).

Segons les fonts escrites, fins a la Baixa Edat Mitjana la zona afectada per la intervenció es trobava fora les muralles de la ciutat. Aquestes tenien el mateix recorregut que en època augustal, si bé es començaren a establir alguns nuclis de població, a partir d'un incipient creixement poblacional i que estaven associats a camins o punts més significatius com centres d'orde econòmic o religiós.

Al segle XIV l'actual barri del Raval va quedar inclòs dins l'espai emmurallat. Per orde de Pere el Cerimoniós (1389) es construeix un segon recinte de fortificació. L'objectiu d'aquesta ampliació de la zona murada és l'afany d'incorporar terrenys de conreu per tal de preveure els problemes d'abastiment davant de possibles setges a la ciutat, així com també per protegir els nous nuclis de població.

Durant el segles XV- XVII la ciutat de Barcelona sofreix daltabaixos demogràfics i urbanístics, relacionats amb els conflictes bèl·lics, fet que es veu reflexat, per exemple, en els reforços i refaccions de la muralla.

Finalment, a mitjans del segle XIX, i a partir de la implantació del Decret de Nova Planta, es van enderrocar les restes de la muralla moderna, fet que provocà una redefinició dels carrers circumdants a la zona on s'hi ha realitzat la present intervenció arqueològica.

V. MOTIUS I OBJECTIUS DE LA INTERVENCIÓ:

La instal·lació d'un clavegueró (per part de l'Unitat Operativa de sanejament de l'Ajuntament de Barcelona) associat a la finca del carrer Lleó núm.5, suposava la realització d'una rasa al davant d'aquesta. L'indret on s'havia de portar a terme l'actuació s'inclou en una zona d'interès Arqueològic i d'alt valor històric. Davant de l'afectació del subsòl de la rasa, tal com indica la legislació vigent, tant municipal com general, en relació al patrimoni arqueològic (d'acord amb l'article 47 i següents de la Llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català i el Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic), qualsevol actuació que impliqui una afectació del subsòl està condicionada a una actuació arqueològica preventiva, per tal de documentar i valorar les possibles restes conservades.

Així doncs, es va determinar que la rasa que s'havia de realitzar, havia de ser supervisada per un arqueòleg, que controlaria els rebaixos, per tal de localitzar i documentar les possibles estructures o elements arqueològics ocults al subsòl.

VI. METODOLOGIA DE TREBALL:

La metodologia de registre de les dades utilitzada durant els treballs del seguiment arqueològic de és la proposada per E.C. Harris i per A. Carandini, adaptada a les circumstàncies concretes de la intervenció. A partir d'aquesta metodologia, per a la realització del registre objectiu dels elements i estrats que s'exhumen es realitza una numeració correlativa dels mateixos anomenada "Unitat Estratigràfica" (UE) que els individualitza uns dels altres. Cada UE té una fitxa en la qual s'indica: ubicació en el context general del jaciment, ubicació en les plantes i seccions, la seva definició i la seva posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques. Finalment, es realitza una llista resum que s'incorpora a l'acabament de la memòria final.

El material gràfic està compost per una planta general, d'ubicació de la rasa i una secció de la mateixa. També s'incorpora el material fotogràfic, imprescindible per a la constància visual dels treballs realitzats i dels elements localitzats.

VII. TREBALLS REALITZATS I RESULTATS:

Les tasques desenvolupades durant aquest seguiment arqueològic s'han centrat en el control dels rebaixos efectuats al subsòl de forma manual per l'Unitat Operativa de Sanejament de l'Ajuntament de Barcelona al davant de la finca del carrer Lleó número 5.

Façana principal de la finca situada al carrer Lleó número 5

La rasa s'ha realitzat a una distància d'uns 0,70m de la façana de l'edifici amb una llargada màxima de 1,10m, per 1,20m d'amplada. La primera actuació ha consistit en la retirada del paviment del carrer (UE 1), actual nivell de circulació, format per lloses rectangulars de diferent mides (de 0,60m x 0,4m i de 0,40m x 0,40m).

Nivell actual de circulació format per lloses de diferents mides. UE 1

Desenvolupament dels treballs efectuats per l'Unitat Operativa de Sanejament de l'Ajuntament de Barcelona

Un cop aixecat el paviment es va poder documentar un nivell de formigó (UE 2) d'uns 0,40m de potència, que actua com a preparació del paviment del carrer.

Detall del paviment del carrer i la seva preparació de formigó (UE 1 i UE 2)

Per sota d'aquest nivell de formigó s'ha localitzat un nivell de grava (UE 4) poc compactades, humides i de color marró fosc i una sèrie de tubs destinats al servei de llum i gas de la zona.

Procés d'excavació de del rasa, detall del nivell de grava documentat (UE 4)

La rasa es va excavar fins assolir 15,10m.s.n.m., a 2,10m de profunditat respecte el nivell de circulació actual (UE 1), on s'hi ubicava la canonada de desguàs de la finca, que tenia que ser connectada al clavegueram principal del carrer.

El nivell de grava (UE 4) no contenia cap tipus d'evidència arqueològica, ja que la zona on s'ha realitzat la present actuació arqueològica, havia estat intervinguda uns tres anys enrere, quan es va efectuar la instal·lació del sistema de recollida pneumàtica de brossa. Per tant, aquest

nivell de graves era un nivell de rebliment d'una rasa (UE3) corresponent a aquesta intervenció anterior de la qual no s'ha trobat el límit.

De fet, aquest conducte també va poder ser documentat a la citada cota de 2,10m de profunditat respecte al nivell actual de circulació (UE 1). Això va provocar que s'hagués de rebaixar un metre més el nivell de graves (UE 4), fins arribar a una cota de 3,10m, (12m.s.n.m) per poder instal·lar el tub del clavegueró.

Procés d'excavació de del rasa, detall del tub de recollida de brossa pneumàtica

Procés d'instal·lació del clavegueró.

Procés final d'instal·lació del clavoguero.

Finalment, un cop acabades les tasques, i degut a que no es van trobar cap tipus de restes arqueològiques, es va procedir al cobriment de la rasa amb les mateixes graves que es van extreure durant la intervenció i a la recol·locació de les lloses del paviment.

Procés de cobriment

Procés de recol·locació de les lloses del paviment.

VIII. CONCLUSIONS:

Els treballs realitzats en aquesta intervenció a la qual correspon aquesta memòria, han consistit en el seguiment arqueològic de l'obertura d'una rasa efectuada per l'Unitat Operativa de Sanejament de l'Ajuntament de Barcelona per a la instal·lació d'un conducte soterrat, emprat per abocar les aigües pluvials i residuals de la finca situada al carrer Lleó número 5. Aquest conducte s'ha connectat amb el clavegueró longitudinal del citat carrer.

En aquesta zona ja s'hi havia realitzat una sèrie d'actuacions uns anys enrere, de les quals destaca la instal·lació d'un sistema de recollida pneumàtica de brossa. Aquest fet ha suposat que tan sols s'hagi documentat un nivell de rebliment format per graves, sense inclusions de materials arqueològics, així com també una sèrie d'instal·lacions destinades al serveis de llum i gas de la zona.

Per tant el resultat d'aquesta intervenció arqueològica preventiva és negatiu, pel que fa a la localització de cap tipus de nivell o estructura de caire arqueològic. Un cop finalitats els treballs que han motivat la mateixa, s'ha procedit al cobriment de la rasa, amb les mateixes graves que s'havien extret durant l'excavació.

IX. BIBLIOGRAFIA:

HUERTAS, J.; RODRIGUEZ, M. (1998). "Muralla medieval de Barcelona: darreres intervencions arqueològiques." A: 1r Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya: Actes. Ed. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval, pp. 16- 23

SALES, J. (2002). " Un nou tram de la muralla baixmedieval de Barcelona localitzat a la ronda Sant Pau. Primers resultats de l'excavació." A: II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya: Actes. Ed. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval, pp. 262-268

FABREGAS, M.; SUBIRANAS, C. (2002). "Intervenció arqueològica al Mercat de Sant Josep, la Boqueria (Barcelona). A: II Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya: Actes. Ed. Associació Catalana per a la Recerca en Arqueologia Medieval, pp. 325-330

AA.VV. (1992). "La ciutat de Barcelona: l'arqueologia urbana medieval". A: Catalunya Romànica. Ed. Enciclopèdia Catalana, Volum XX, Barcelona, pp.143-284

ACHÓN, O. (2006). Memòria de la intervenció arqueològica al carrer Portaferriça núm. 21 de Barcelona. (Codi MHCB 112/06). Àrea de Coneixement i Recerca, Direcció General de Patrimoni Cultural, Generalitat de Catalunya (Inèdit)

GONZÁLEZ, J. (2005). Informe preliminar de la intervenció arqueològica al carrer de la Riereta 37-37 bis/ SANT PAU 84. (Codi referència 010/05). Àrea de Coneixement i Recerca, Direcció General de Patrimoni Cultural, Generalitat de Catalunya (Inèdit)

MARAGALL, M. (2005) Memòria de l'intervenció arqueològica al carrer Portaferriça 21 de Barcelona. Àrea de Coneixement i Recerca, Direcció General de Patrimoni Cultural, Generalitat de Catalunya (Inèdit)

MATAS, J. (1995). Historia de Barcelona. Desde su fundación al siglo XXI. Ed. Primera Plana, Barcelona, pp. 292

PALET I MARTINEZ, J. M. (1994). Estudi territorial del Pla de Barcelona. Centre d'Arqueologia de la Cuitat , Núm. 1, Barcelona, pp. 218.

SANZ PARERA, M. (1988). El pla de Barcelona. Ed. Els llibres de frontera, Barcelona, pp. 138

www.bcn.cat

www.bcn.es/subsol

X. ANNEXES:

ANNEX 1: Llistat d'Unitats Estratigràfiques

Llegenda: □ Estructura
○ Estrat
△ Retall

□ UE 1:

Tipus: Estructura

Descripció: Paviment del carrer format per lloses rectangulars de diferents mides (de 0,60m x 0,40m x 0,10m i de 0,40m x 0,40m x 0,10m)

Relacions físiques:

Cobreix: UE 2

Interpretació: Nivell actual de circulació

Cronologia: s. XXI

Imatges: 038-07.3

○ UE 2:

Tipus: Estrat

Descripció: Nivell de formigó d'uns 0,40m de potència

Relacions físiques:

Cobert per: UE 1

Cobreix: UE 3, 4

Interpretació: Preparació de l'actual nivell de circulació

Cronologia: s. XXI

Imatges: 038-07.6

△ UE 3:

Tipus: Retall

Descripció: Retall efectuat al llarg de tot el carrer Lleó entre les façanes de les cases i el clavegueró longitudinal del carrer.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2

Reblert per: UE 4

Interpretació: Retall efectuat per la instal·lació del sistema de recollida de brossa pneumàtica

Cronologia: s. XXI

○ UE 4:

Tipus: Estrat

Descripció: Nivell de sauló sense inclusió de materials arqueològics.

Relacions físiques:

Cobert per: UE 2

Rebleix: UE 3

Interpretació: Rebliment del retall per la instal·lació del sistema de recollida de brossa pneumàtica

Cronologia: s. XXI

Imatges: 038-07.9, 038-07.13

ANNEX 2: Planimetria

- Plànol 1: Planta general
- Plànol 2: Secció A-A'